

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia
Sacrarum Literarum Primarij Professoris. Tractatvs De
Legibvs, Ac Deo Legislatore**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1619

Cap. XXVIII. Vtrum lex humana, & ciuilis obliget sub mortali, vt ex
contemptu non violetur, etiam in minimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94074](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94074)

& iuramenti. Sed de his in libris de Religione tract. 6. dictum est.

CAPVT XXVIII.

Virum lex humana, & civilis obliget sub mortali, ut ex contemptu non violetur, etiam in minimis.

1. **Q**uamuis hæc quæstio tractari possit, non solum de lege humana, sed etiam de naturali, nihilominus, quia præcepta humana facilius contemni possunt, & ita modus peccandi ex contemptu frequentius in eis committi potest, ideo de illis solet hæc quæstio specialiter tractari. Et præsertim sumpta occasione ex opinione asserente, transgressio nem legis humanæ per se leuè esse, factam vero ex cõtemptu esse mortalem: nam huius opinionis auctores supponunt apertè, contemptum esse talem circumstantiam transgressione legis, vt de veniali fiat mortalem. In quo alij auctores eis non contradicunt, etiam si in priori parte dissentiant, dicentes, contemptum non esse necessarium, vt transgressio præcepti humani sit peccatum mortale, si materia sit grauis.

2. **I**taq; omnes in hoc conueniunt, quod transgressio legis humanæ ex contemptu facta est peccatum mortale, etiam in materia minima: imò idem sentiunt de transgressione regulæ alias non obligantis ad aliquâ culpam, vel etiam de consiliorum contemptu. Ita docet D. Thom. 2. 2. quæst. 186. art. 9. ad 3. Bonauent. in Pharet. diui. amo. lib. 2. cap. 44. Gerson Alphab. 34. liter. M. & tertia parte, tract. de vita spiritual. lection. 5. Adrian. quodlib. 6. art. 2. Panormitanus in cap. nam concupiscentiam, de constitut. numer. 5. & in cap. relatum, ne cleri. vel monach. numer. 6. Felin. in cap. cum quidam, de iureiur. nu. 7. Archid. in cap. 1. d. 27. quæst. 1. & in cap. quicumque, 18. dist. & Domin. in cap. nullus, 55. dist. Nauarr. in sum. capit. 23. num. 41. & 42. Dried. lib. 2. de libertat. Christian. cap. 1. Couar. in cap. alma mater, 1. p. §. 7. numer. 6. & in regula, peccatum, 2. part. §. 5. nu. 3. in fine, Caiet. & Castro locis infrâ citandis, & plura congerit Henric. tract. de Syno. post 3. part. artic. 1. conclus. 16. num. 257. Fuitq; aperta sententia D. Bernard. lib. 1. de præcep. & dispens. capit. 11. 12. & sequentib. vbi de leuiorib. præceptis in primis ait, Non contemni sine crimine. Deinde subdit, Porro contemptus in omni specie mandatorum pari pondere grauis, & communiter damnabilis est. Et iterum dicit de contemptu, Conuertis in crimen grauis rebellionis culpam leuis transgressiois.

3. **S**ed licet hæc doctrina vera, & communis sit, nihilominus difficultate non caret, quia ex ea sequitur, contemptum ipsum semper esse peccatum mortale, quod non videtur admittendum. Sequela patet, quia propter quod vnumquodq; tale, & illud magis, si ergo transgressio præcepti leuis, seu in materia leui sit semper mortalis ratione contemptus, multo magis ipse contemptus erit semper mortale crimen. Minor autem, seu falsitas consequentis probatur, quia contemptus non est maius peccatum, quam inobedientia, vel sacrilegium, & similia: sed hæc non sunt semper peccata mortalia: ergo nec contemptus. Declaratur præterea exemplis: nam si quis proximo dicat leue conuicium ex contemptu eius, non ideo statim peccat mortaliter, quia tota illa actio cū illa formalitate contemptus non transcendit rationem iniuriæ, quæ in illa materia leuis est. Item si quis nolit obedire Prælato in re minima, solum vt ostendat, se parui p̄dere illum, non videtur peccare mortaliter, quia tota illa potest esse leuis iniuria: item si quis mēdacium proferat ex cõtemptu quodam, quia pro nihilo reputat illam deordinationem, nō ideo videtur peccare mortaliter, quia in illo contemptu non apparet tam grauis deordinatio.

Ad soluendam hanc difficultatem, & intelligendum sensum, & rationem communis sententiæ, primum generatim explicandum est quid sit transgredi legem ex contemptu, deinde quid, & quotuplex sit contemptus, ac deniq; quando ad peccatum mortale sufficiat. Circa primum quidam dixerunt, peccare ex contemptu esse peccare ex certa scientia, & sine passione, vel causa, cui opinioni videtur fauere Caiet. in summa verb. contemptus, condistinguens peccatum ex contemptu contra peccatum ex ignorantia, & ex passione. Vnde videtur sentire esse peccatum, quod vocatur ex malicia: nam hoc communiter contra illa duo membra distinguitur, & dicitur esse ex certa scientia. Fauet etiam Glossa in cap. Metropolitanum, 2. quæst. 7. quatenus ait, non parere ex contemptu idem esse, quod non parere sine causa D. Thomas etiam in 2. dist. 24. q. 3. art. 5. argum. 2. cum solutione videtur supponere, peccare ex contemptu, esse peccare ex deliberatione perfecta. Indicat etiam Bernard. supra dicens, aliud esse non obedire, aliud velle non obedire, & hoc posterius dicit esse contemnere, & significat, semper esse peccatum mortale: vocat enim, blasphemiam & repugnantiam non ferendam.

Sed hæc explicatio contemptus non potest præsentis instituto accommodari, & in eo sensu falsa esset, & contra omnes auctores citatos, & referendos. Quamuis enim (vt statim dicam) contemptus in latiori quadam significatione interdum ita sumatur, tamen in præsentis non potest in eo sensu accipi, quia etiam peccatum veniale potest fieri ex certa scientia, & perfecta deliberatione, neque inde fit mortale, etiam si passio non intercedat, sed mera libertas. Nam carentia passionis non dat per se nouam speciem malitiæ, vt per se notum est, nec potest infinite augere malitiam ex suo genere, vel ex aliis circumstantiis leuem; imò ipsa per se non auget, sed solum non minuit culpam, & quamuis maior libertas, quæ inde relinquatur, augere possit peccatum: non tamen adeo, vt faciat esse mortale, quod alias tale non esset, cum plena libertas possit etiam in leui peccato reperiri. Ergo ratione huius circumstantiæ non potest esse peccatum mortale, quod ex proprio obiecto, & materia tale non esset. Et idem argumentum fieri potest de circumstantia scientiæ perfectæ: solum enim ex se excludit ignorantiam, & ideo ex se nō auget speciem malitiæ; quãtãtatem verò peccati auget, solum quatenus auget libertatem: hoc autem augmentum nunquam excedit capacitatem materiæ, & obiecti per se loquendo: ergo nunquam ex illo capite præcise sumpro peccatum fit mortale, quod alias esset de se veniale.

Quod etiam inductione patet in mendacio leui, vel paruo furto; quantuncumque enim scientia & voluntate fiant, si in eorum obiectis, & materia fiat, non addendo circumstantiam mutantem speciem, nūquam erunt peccata mortalia: ergo hic modus peccandi non est peccare ex contemptu proprio, & rigoroso, de quo tractamus. Et hoc prius docuit D. Thom. loco proxime citato, quatenus concedit, peccatum veniale ex genere non fieri mortale, licet fiat ex perfecta deliberatione, neque id satis esse ad contemptum, & ideo quæst. 15. de verit. artic. 5. ad 2. dixit per peccatum veniale non contemni Deum, etiam si ex perfecta scientia fiat. De sensu autem Bernardi infrâ dicitur. Ad Glossam autem respõdet Nauar. in capit. non inferenda, num. 15. Quando peccatur contra legem sine causa, præsumi contemptum, non tamen esse, etiam si ex causa iniqua peccetur, vt ex voluptate, vt sumitur ex Glossa in cap. cum illorum, de sententia excommunicat. verb. in contemptu.

Secundò dixerunt alij, transgredi legem ex consuetudine esse illam contemnere, ac subinde peccatum ex consuetudine esse peccatum ex contemptu. legem autem Vnde inferunt, transgressio nem legis de se venialem fieri

SVA
12

Sententia af
firmatua ea
que commu
nis.
D. Thom.
Bonau.
Gerson.
Adrian.
Felin.
Nauar.
Dried.
Conar.
Caiet.
Castro.
Henr.
D. Bern.

Rationes du
bitandi circa
prædictam cõ
mune sen
sentiam.

4.
Transgredi
legem ex cõ
temptu non
est peccare
ex certa sci
entia, quia
passio est
causa.

5.
Transgredi
legem ex cõ
temptu non
est peccare
ex certa sci
entia, quia
passio est
causa.

6.

7.
Transgredi
legem ex cõ
temptu non
est peccare
ex certa sci
entia, quia
passio est
causa.

Ubi alia con-
temnera.
Glossa.
Collectar.
Panorm.
D. Bern.
S.
D. Thom.
Caiet.
Nauar.
Archid.
Prouerb.
9.

fieri mortalem ex consuetudine. Hæc autem opinio dupliciter intelligi potest. Primo, vt adæquata causa contemptus sit consuetudo. Et hoc a nemine asseritur, & est plane falsum, quia contemptus potest aliunde oriri, quam ex consuetudine, nimirum ex superbia, vel indignatione, aut alio simili vitio. Item quia cõtemptus est simplex actus, vt statim explicabimus, & ita potest concipi per aliquem primum actum antecõsuetudinem, vt superbia, & alia similia vitia. Secundo intelligi potest, quod licet consuetudo non sit necessaria ad contemptum, nihilominus illa sit vnus modus peccandi ex contemptu, & hoc modo indicat hanc sententiam Glossa in cap. vnum orarium, S. nunc autem, verb. criminale, dist. 25. & Ang. verb. in obedientia, vbi hanc vocat contemptum interpretatiuũ cum Richard. quod lib. 1. q. 19. & citatur pro hac sententia Collectar. in cap. 1. de consl. Fauet etiam Panorm. in cap. nam concupiscentiam, de constitut. in fine, dum ait, nullum esse veniale peccatum, quod consuetudine non fiat mortale: nam hoc verum esse non potest, nisi ratione contemptus. Denique Bernard. dicto libro de præcep. & dispens. cap. 14. dicit, quædam esse venialia peccata, excepto, cum per contemptum vertuntur in vsum, & consuetudinem.

Sed hæc sententia falsa est, vt merito docuit Diuus Thom. & cum eo Caietan. 2. 2. quæst. 186. artic. 9. ad 3. & sequitur Angel. verb. contemptus, & bene Nauarr. in cap. res sunt, de peni. distinct. 1. num. 13. & Archid. in cap. quicumque, di. distinctione, & ratio est, quia consuetudo non est contemptus; ergo peccare ex consuetudine, non est peccare ex contemptu, formaliter, ac per se loquendo. Quod ideo addo, quia consuetudo potest disponere ad contemptum, & illud paulatim generare, vt D. Thomas supra dixit, ex illo Prouerb. 18. Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. Propter quod solent Iuristæ dicere, vt notat Nauar. supra, ex consuetudine indici præsumptionem contemptus, licet ipsa contemptus nõ sit. Probatur ergo antecedens, quia contemptus per se constitit in vno actu: consuetudo autem solum dicitur, vel multiplicationem talium actuum, vel habitum inde genitum: constat autem habitum non esse cõtemptum, nec etiam multitudinem actuum: nam illi actus per se loquendo sunt similes, vnde sicut primus non est contemptus legis, licet sit transgressio legis, ita nec secundus, nec tertius, nec designari potest, in quo actu incipiat contemptus ex vi consuetudinis. Præterea peccatum ex consuetudine ad summum augetur quoad prouitatem, vel facilitatem, aut affectum peccandi, non verò quoad malitiam diuersæ rationis, vel speciei: contemptus autem addit malitiam speciei distinctam, vt ostendimus; ergo consuetudo per se non sufficit ad contemptum.

Vnde infertur, falsum omnino esse quod Panormitan. ait, nullum esse peccatum veniale, quod per consuetudinem non fiat mortale. Aliàs omnis consuetudo peccandi venialiter, constitueret homines in statu peccati mortalis, & ita consuetudo mentendi leuiter, vel loquendi otiose, & similes, constituerent homines in morali periculo peccandi mortaliter, quia peccatum illud ratione consuetudinis esset peccatum mortale. Et cum designari non possit numerus actuum, in quo tale peccatum incipiat esse mortale ratione frequentia, seu consuetudinis, sequitur peccari mortaliter ex vitalis consuetudinis, & periculi proueniendi ad numerum actuum, in quo peccatur mortaliter. Consequens autem est absurdissimum, & contra sensum totius Ecclesiæ, & omnium piorum, & contra omnes Doctores, qui etiam in materia de iuramento, dicunt consuetudinem iurandi verum leuiter, & sine causa non constituere hominem in statu peccati mortalis, & idem dicunt de iudicio superfluo, non tamen pernicioso, & aliis similibus. Ratio verò à priori est, quia consuetudo pec-

candi venialiter per se solum auget extensiuè numerum peccatorum venialium, & volutariorum in posterioribus peccatis: ex neutro autem argumento potest colligi peccatum mortale, quia multa peccata venialia non faciunt vnum mortale, vt ex prima secundæ, suppono, nec maior voluntas sufficit ad peccatum mortale, si materia, obiectum, & alia circumstantia peccati eadem sunt, vt in presenti supponimus. Consuetudo ergo non transfert actum de veniali in mortale. Et ita inde etiam concluditur peccare ex consuetudine, nõ esse peccare ex contemptu. Neq; Bernard. id dixit, sed potius dixit, contemptum solere esse causam consuetudinis, & tunc verum est, actum de veniale posse fieri mortalem non ratione solius consuetudinis, sed ratione contemptus à quo procedit.

Dices; consuetudo furandi, etiam si singula furta leuia sint, constituit peccatum mortale, vt omnes Obiectiuè fatentur. Idemque est si contra legem positum taxantem pretium aliquis frequenter delinquit leuiter, aliquid paruum ultra iustum pretium accipiendo. Item consuetudo communicandi ciuileriter cum excommunicato est peccatum mortale, licet singuli actus communicandi per se sumpti, sint peccata venialia: ergo idem erit in omnibus. Respondeo, si in his, & similibus casibus tandem committitur peccatum mortale, non est ratione contemptus, vt constat ex dictis, & ratione, quia possunt singuli actus ex eodem motiuo, seu affectu, aut passione fieri, vt experientia constare potest in partu furtis: multiplicatur enim ex eadem cupiditate sine contemptu, sed potius ex quadam vi passionis, & interdum cum quadam imperfecta displicentia, & simplici affectu, seu velleitate seruandi legem. Item si per illam consuetudinem peruenitur ad peccatum mortale, non est præcisè, ac formaliter ratione consuetudinis, alioqui in omni consuetudine idem esset, quod plane falsum est, vt ostendi.

In primo ergo casu de furtis leuibus ideo est, quia materia præcedentium furorum retinetur semper contra eandem legem, & semper augetur per sequentia furta, & ita tandem peruenitur ad aliquod, in quo licet materia præsens sola sit leuis, coniuncta præcedentibus constituit vnam materiam grauem, & ita est illud peccatum mortale, quantum est ex parte materiae. Vnde etiam oportet, vt ex parte peccantis voluntas feratur aliquo modo in illam materiam vt grauem, & congregatam ex multis leuibus, & tunc peccabit mortaliter ratione materiae grauis. Quando autem materiae leues non ita copulantur, multiplicatio venialium non efficit vnum peccatum mortale, vt late declarauimus in lib. 5. de voto, capite quinto, vbi de consuetudine committendi leues transgressiones voti loquuti sumus, diximusque eandem esse rationem de lege. Neque refert, quod tunc videatur finis legis, ac voti frustrari magis, ac magis, ac subinde grauitè lædi per plures illos actus: ex illo enim augmento non confurgit vnum peccatum mortale, sed multitudo venialium, vt multis exemplis, & rationibus ibi ostensum est. De alio verò exemplo de communicatione ciuili cum excommunicato, dixi in 5. to. de censur. disp. 15. sect. 2. n. 11. ibi esse specialem rationem, quia communicatio humana, licet successu temporis, & per varios actus fiat: tamen per excommunicationem prohibetur per modum vnius actus, seu materiae grauis, & ideo si quis ita frequenter actus leues, vt animo, & voluntate expressa, vel virtuali in perseverantem communicationem feratur, violat legem in materia graui, & illi actus leues non spectantur tunc vt distincti, sed vt partes vnius materiae grauis per illos intentæ, & vt sic censentur grauitè prohibiti, & per legem ex suo genere obligantem sub mortali. Et ita nunquam ratione solius consuetudinis veniale peccatum efficitur mortale.

Dicendum ergo est, tunc committi contra legem humanam.

E Z
D T H O
M A S
M V L

omne peccatum esse formalem, seu propriam super-
biam, aut contemptum superbiae. Atq; in eodem sen-
su videtur dixisse Isidor. lib. 2. de differenti. spirit. cap.
vlt. Vnum genus superbiae esse eorum, qui per transgressionē
culpae, contemptu habent diuinae praecepta. Idemq; habet
latius lib. 2. sentent. c. 38. Deniq; hoc modo transgres-
sores praeceptorum diuinorum dicuntur cōtemp-
tores in sacra Scriptura Leuit. 26. & saepe aliās. Sic et-
iam contra proximum peccatur hoc modo per om-
nia peccata, quae diminuant aēstimationem eius, et-
iam id non intendatur, vt per detractionem, quam-
cumq; inhonationem, &c.

18. Formaliter autem committitur hoc vitium quan-
do ex directa intentione ad hoc aliquid fit, vt alter
despiciatur, aut despici credatur, seu ostendatur. nam
intentione est, quae dat praecipuam formalitatem acti-
bus moralibus. Quia propter quando hoc vitium tri-
buitur superbiae, intelligitur casualiter, quia loquen-
do moraliter, ac regulariter, contemptus, praesertim
formalis, ex superbia nascitur, & ita numeratur ab
Isidoro inter filias superbiae, vt refert Altfidor. &
sumitur ex lib. de conflict. vitiorum, & virtut. cap. de
superbia. At verò e conuerso dicitur aliquando con-
temptus formalis inobedientia, quia haec nascitur ex
contemptu, & est quasi medium, quo subditus ini-
quus vitur ad contemnendum Praelatum suum: di-
recte enim vult non obedire, vt per hoc ostendat, ni-
hili se aestimare Praelatum. Atq; hoc modo accipien-
dum videtur, quod Bernard. supra dixit, Nolle obedire
esse in obediētia blasphemiam, id enim maximè habet
locum in inobediētia formali. Quia tamen nemo
intendens ad malum operatur, & in inobediētia, vt
sic, nulla apparet ratio boni per se appetibilis, semper
illa formalis inobediētia nascitur, aut ex superbia,
& appetitu excellentia, aut ex indignatione, & abie-
cta aestimatione Praelati, quam subditus habet, & ra-
tione illius praecipuum eius contemnit, & propterea
illi non vult parere. Atq; ita satis explicatum est, quo-
tuplex sit cōtemptus, & quomodo ex illo legis trans-
gressio nascatur.

19. Superest tamen explicandum, quod tertio loco
proposuimus, an transgressio legis humanae ex con-
temptu semper, & in quacumq; materia minima sit
peccatum mortale. Et ratio dubitandi est, quam
in principio posuimus. Propter quā Caiet. in sum. verb.
contemptus, in fine, aperte concedit, dari cōtemptum
praecipui, & transgressionem praecipui ex cōtemptu,
quae sit tantum veniale peccatum ex leuitate materiae,
& ex leui modo contemnendi, vt sic dicam, quia scilicet
non contemnit simpliciter praecipuum, sed hoc praeci-
ptum in re minima. Et ideo distinguit contemptu,
etiam proprium, & formalem in contemptum sim-
pliciter, & secundum quid, & priorem dicit esse pec-
catum mortale; posteriori rem autem esse tantum veni-
ale peccatum. Eandemque sententiam sequitur
Barth. de Medin. 1. 2. q. 88. art. 4. in fine.

20. Huic autem sententiae obstat, quia videtur repu-
gnare communi sententiae, quam supra retulimus.
Nam omnes auctores ibi citati indistinctè damnant
peccati mortalis inobediētia praecipui ex cōtemptu,
etiam in minimis, & Bernard. expressè dixit, cō-
temptum in omni specie peccatorum pari pondere grauem
esse: & loquitur de minimis praecipuis, vt supra expli-
cauimus. Responderi tamē potest ex mente Caietani,
Bernardum, & alios auctores intelligendos esse de
contemptu simpliciter, non secundum quid. Et ita si
contemptus sit simpliciter talis, id est, contemptus
obediētia, vel praecipui, vel superioris absolutè, sic
transgressionem semper, & in quocumq; mandato,
etiam minimè, esse peccatum mortale, & ita procedere
dicit Bernardus, & aliorum sine vlla limitatione,
vel exceptione. Si verò contemptus sit secundum
quid, tunc illud esse posse tantum veniale peccatum,
& consequenter etiam transgressionem leuis vada-
tix intentione, seu imperio illius. Sed hoc non vide-

tur satisfacere, tum quia nec Bernardus, nec alij au-
ctores cognoscunt medium inter haec duo, scilicet trans-
gredi ex cōtemptu, vel sine eo, quomodo dixit Glof-
sa in c. quis autem, dist. 10. Aliud est contemnere, aliud non
parere, & primum absolutè damnatur peccati mor-
talis; ergo indistinctè id accipiendū est; tum etiam
quia eodem modo dicere possumus, transgredi le-
gem humanam, per se, & secluso contemptu esse sem-
per peccatum mortale, quia dicemus intelligendum
esse de transgressionem simpliciter, nam transgressio
in leui materia, seu secundum quid, imò praecipuum
in leui materia, non est praecipuum simpliciter, sed se-
cundum quid: sic enim D. Thom. dixit, peccatum veni-
ale non esse contra praecipuum, vtique simpliciter.
Nullum ergo erit discrimen inter nudam transgres-
sionem praecipui, & transgressionem ex contemptu,
quod est contra communem doctrinam.

Mihi ergo vtendum videtur distinctione insinua-
ta a Castro dicto cap. 5. in fine, licet alio modo: ille
enim distinguit contemptum legis, & legislatoris:
quia verò in praecipuo duo sunt, scilicet res praecipua, &
praecipuum ipsum; ergo potius distingo inter con-
temptum personae, seu legislatoris, & contemptum
operis, seu rei praecipuae. Neque oportet addere ter-
tium membrum de contemptu praecipui, seu legis,
quia lex solum contemni potest, vel per respectum
ad legislatorem, cuius potestas contemnitur, & sic
ad contemptum legislatoris reducitur; vel potest lex
contemni, quia res praecipua parui aestimatur, & sic
reducitur ad contemptum operis.

Dico ergo primò: Transgredi legem ex contemptu
rei praecipuae non semper, & in indiuiduo est pecca-
tum mortale, & in hoc potest habere verum opinio
Caietani; & ratio eius, quia res contempta potest esse
minima, vel pertinens ad infimam aliquam virtutē,
& quia tunc per se nec fit, nec intenditur iniuria legis-
latoris. Duplici ergo ex capite potest esse hoc pecca-
tum mortale. Primò, si inuoluat, vel supponat erro-
rem in doctrina. Sic peccant grauissimè, qui conte-
munt consilia, quia existimant illa esse inutilia, aut
infima bona. Sic etiam peccaret grauiter, qui conte-
mneret transgressionem ex se leuem, quia existima-
ret, peccatum veniale non esse dignum poena apud
Deum, vel quippiam simile. Secundò potest hoc esse
mortale ex materiae grauitate, sicut in alijs vitijs
contingit.

Dico secundò: Transgredi legem ex contemptu
Dei legislatoris semper est peccatum mortale, etiam
in indiuiduo, & sine vlla distinctione. Et hoc saltem
modo indistinctè procedit communis sententia, &
ita expressè Bernard. cap. 12. (quem alij sequuntur)
distinguit mandatum à mandante, & grauitatē con-
stituit in contemptu mandantis. Et quidem respectu
Dei videtur res manifesta: agimus enim de contem-
ptu formali, vt dixi; est autem magna irreuerētia di-
rectè intendere contemptum Dei, seu quocumq; li-
gno ostendere indignam de Deo aestimationem. Vn-
de licet talis transgressio in se quid minimum videat-
ur, imò licet per se non sit culpa, sed consilij omisio:
nihilominus in ratione signi imperari ab interno cō-
temptu, habet grauem inordinationem. Sicut omite-
tere consilium, quod scimus per se magis placere Deo,
ex obiecto non est peccatum; tamen si quis illud om-
mitteret ex hac formali intentione deliberata, ne fa-
ciat hoc beneplacitum Deo, planè esset graue pecca-
tum, quia indicat quoddam Dei odium, quod ex leui-
tate materiae nunquam potest esse veniale peccatum.
Et similiter contemnere praecipuum minimum, vel
consilium, solum quia à Deo datum est, & ex illo
contemptu illud omittere, grauissima inordinatio
affectus est, etiam si materia consilij, vel praecipui
minima sit. Et quamuis ille affectus, vel contemptus
restringatur ad tale praecipuum minimum, semper
retinet grauem inordinationem. Sicut dicere leue
mendacium ea formali intentione offendendi Deum
etiam

Glossa.

21. Castri sen-
tentia, & di-
stinctio.

22.1

Transgredi legem ex cō-
temptu rei
praecipuae non
semper est
peccatum
mortale, sed ita-
rum ex gra-
uitate mate-
riae, vel erro-
re in doctri-
na.

23.

Transgredi legem ex cō-
temptu legis-
latoris Dei
semper est
peccatum mor-
tale, ut pote
quod indicat
quoddam
Dei odium.

E 2
D 110
D 111
D 112
D 113
D 114
D 115
D 116
D 117
D 118
D 119
D 120

etiam leuiter, est profectò peccatum mortale, quia illam intentionem est grauis irreuerentia, & continet deliberatum Dei odium. Quomodo intelligi potest illud, quod ex Augustin. refert Gratian. in cap. vnum oratorium. §. nunc autem, dist. 25. Nullum peccatum est adde veniale, quòd non fiat criminale, dum placet, utiq; ex contemptu Dei.

24. Transgredi legem humanam ex contemptu formalis legislatoris, videtur semper & in individuo peccatum mortale, ut pote. quòd tunc contemnitur ut vicem gerens Dei.

Luc. 10.

D. Bern.

Contemptu legislatoris quatenus homo quidam est non repugnat esse veniale ex leuitate materiae.

25.

Malitiam ex contemptu distinguit specie ab ea, quae est ab obiecto, vel ab ea, quae habetur sine contemptu.

Dico tertio: transgredi legem humanam ex contemptu formali humani legislatoris, etiam videtur esse semper, & in individuo peccatum mortale. Hoc non videtur aequè certum, quia legislator humanus non est persona tam excellens, & quia aliquod odium eius potest esse veniale. Distingui ergo possumus superiorem, vel formaliter quatenus Praelatus, vel superior est, vel quatenus quidam homo. Transgredi ergo illius legem ex contemptu eiusdem, quatenus Praelatus est, semper cenfeo, esse peccatum mortale. Et ita procedit conclusio posita. Ratio autem est, quia illud est contemnere potestatem eius, & quia tunc contemnitur quatenus representat Deum, & vices eius gerit, & ideo talis contemptus redundat in contemptu Dei, iuxta verbum Christi Domini, Luc. 10. Quis vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Cui consonat illud Bernardi loco citato, Sive Deus, sive homo mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura, pari reuerentia deserendum. Si verò contemptus solum sit ipsius personae, quatenus homo quidam est, & habere potest aliquem defectum, sic non repugnat esse veniale peccatum ex leuitate materiae, & hoc etiam voluit Caiet. Probaturq; sufficienter exemplis eius. Et in idem redit alia distinctio, quam ibidem indicat, dicens, aliud esse nolle subdi, seu formaliter nolle obedire, aliud nolle consolari superiorem, & hoc potestius dicit esse posse solum veniale peccatum, etiam si ob eam formalem causam voluntas superioris non impletur, quia non contemnitur eius potestas, sed circa personam eius quaedam amaritudo animi ostenditur. Cauendum est autem, ne talis amaritudo erga personam, redundet in contemptum potestatis etiam circa minima, quia tunc iam erit contemptus formalis Praelati, & peccatum mortale, iuxta priorem partem, & quia hoc valde contingens, ac periculosum est, ideo talis modus resistendi praecipio superioris ex indignatione aliqua, vel interiori despectu personae illius, diligentissimè cauendus est.

Ex dictis sequitur, malitiam mortalem quam habet transgressio leuis praecipii ex contemptu, esse distinctae speciei ab illa, quam habet talis transgressio ex obiecto suo, vel facta sine contemptu, ut si egrediarè cubiculo contra mandatum Praelati, habebit illa actio simpliciter facta venialem malitiam, vel otiositatis, vel inobedientiae; si tamen fiat ex contemptu, habebit mortalem malitiam irreuerentiae contra Deum, vel Praelatum. Probatur, quia illa circumstantia est alterius speciei, & contra aliam virtutem. Item contemptus ipse est peccatum speciei distinctum ab otiositate, vel inobedientia, ut ostensum est, & illam tantum participat actio illa quatenus à contemptu imperatur, ut etiam ostensum est. Denique illa malitia grauis ex contemptu additur actioni, etiam si ex obiecto mala non esset, ut patet in omissione consilij: ergo signum est addere malitiam speciei distinctam. Et ideo ex hoc principio rectè supra collegimus, peccatum ex certa scientia, seu ex malitia sine ignorantia, vel passione non esse peccatum ex contemptu, quia ille modus peccandi non addit malitiam diuersae rationis, seu speciei, & ita non potest augere malitiam circa materiam leuem vsq; ad grauitatem mortalem, stante eadem materia leui, & non addito alio fine, vnde talis grauitas sumi possit. Idemque intulimus de peccato commisso ex consuetudine, si per se, ac praecisè in consuetudine sistatur, ut satis explicatum est.

Utrum lex humana obliget ad modum virtutis, & consequenter quo actu impleatur.

Quaestionem hanc supra libro secundo tractaui de lege naturali, vbi notavi solum habere locum, proprie loquendo in praecipis affirmatiuis, quia negatiua non dantur de actibus, sed de negatione actus, & ideo per se non requirunt actum, sed omissionem, ut impleantur: in omissione autem, ut sic, non inuenitur modus virtutis, licet in positiua voluntate abstinenti ab actu prauo esse possit: per se autem necessaria non est ad implendum praecipium negatiuum, ut à fortiori patebit ex dicendis. Praeterea in eodem loco distinxì in actu mortali tres modos, seu conditiones necessarias ad modum virtutis, vna est operari ex cognitione, ac scientia: alia operari voluntariè, tertia operari intentione honesta, & cum omnibus circumstantiis necessariis ad bonitatem moralem actus, & omni quartum de modo delectabiliter operandi, quia constat, non cadere sub praecipio, ut ibi generaliter ostendi. Omitto etiam hic modum operandi ex dilectione Dei super omnia, de quo ibi etiam dixi, quia multò certius est, etiam hunc modum non cadere sub lege humana. Imò etiam de prima, & secunda conditione nihil ferè hic addendum occurrit: habent enim eandem rationem in lege positiua, quam in lege naturali, quia leges humanae etiam dantur de actibus humanis, qui à voluntate, & ratione procedere debent, & ideo nisi fuerint voluntariè, & consequenter ex scientia, non videntur sufficere, ut per eos lex humana impleatur, in quo Doctores omnes conuenire videntur.

Solum video obijci posse, hinc sequi, eum, qui toto die ieiunij dormit, non implere praecipium, ac Obiicitur subinde si excommunicatio sit lata contra non seruantes illud praecipium, incurri à sic dormiente. Idemque argumentum fieri potest de illo, qui dormiens recitat integrè Psalmum, vel horam, & de hoc certus sit à circumstantibus: nam sequitur, illum non impleuisse praecipium, & incurrere censuram, si lata sit, nisi iterum recitet. Tertio potest fieri idem argumentum de illo, qui nesciens esse diem festum Missam audit: nam sequitur non impleuisse praecipium, sed teneri ad iterum audiendam, & similiter incurrere censuram latam, nisi iterum audiat. Quarto potest obijci de illo, qui coactus detinetur audiens Missam, & interius non vult audire si posset, sed potius absolute cupit non audire, & habet propositum non audiendi, nisi cogeret, vel duceretur timore feruili.

Hae ferè argumenta proponit Medin. q. 100. art. 9. & in priori docet, qui per solam vim, & coactionem ieiunat, quia violenter priuatur cibo, cum ipse non abstineat voluntariè, non implere praecipium, & ideo censuram incurrere, si imposita sit. Idemque eadem ratione diceret de dormiente, quando cum ea voluntate iuit dormitum. Sed quod ad censuram atinet, hoc probabile non est, quia praecipium ieiunij negatiuum est, ut suppono, & ideo licet morali modo non impleatur, quando voluntas deest, tamen quoad effectum externum, vel substantiam impletur, vel saltem non violatur, & hoc satis est, ut non incurratur excommunicatio, quia ibi non est transgressio exteriori praecipii, quae ad incurrendam excommunicationem necessaria est. Nec sufficit voluntatis conatus contra praecipium, si effectus non sequatur, etiam si sit materialiter (ut sic dicam) ut ex materia de Censuris, constat. Et idè est in alio exemplo, quod ibi Medina adducit de soluente decimas, atque debitum coactè, & habens propositum non soluendi, si posset, etiam si habeat praecipium soluendi sub censura ipso iure lata. Nam licet illa re vera non excuset grauem culpam coram Deo, & moraliter non impleat praecipium,

Tres conditiones necessarias ad modum virtutis, vna est operari voluntariè, tertia operari intentione honesta, & cum omnibus circumstantiis necessariis ad bonitatem moralem actus, & omni quartum de modo delectabiliter operandi, quia constat, non cadere sub praecipio, ut ibi generaliter ostendi.

Obiicitur subinde si excommunicatio sit lata contra non seruantes illud praecipium, incurri à sic dormiente.

1.

Sententia